

*До спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора філософії в галузі права
Чернишової Валерії Юрївни на дисертацію Лебеденка Олександра
Михайловича на тему «Адміністративно-правові засади використання
інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної
служби України», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами, планами, темами. Актуальність обраної теми дослідження та її комплексність обумовлюється низкою зовнішніх та внутрішніх факторів в контексті впровадження в Україні реформ. Використання новітніх форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби зазвичай розглядається як інструмент підвищення ефективності існуючих державних адміністрацій, оцифрування документації, сприяння поширенню інформації та кращого контролю за внутрішніми управлінськими процесами. В свою чергу, ефективна та інноваційна публічна служба має надавати швидкі та якісні послуги громадянам, що означає перегляд та переосмислення форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби у цифровій перспективі.

Важливо зазначити, що деякі форми використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби вже впроваджені та продовжують діяти у приватному та державному секторах. Наприклад, електронні підписи та цифрові документи існують в Україні та функціонують поряд із паперовими формами з 2003 року.

Зазначене зумовлює актуальність цього дослідження, його наукове та практичне значення.

Проведене дослідження носить комплексний характер, присвячене удосконаленню адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, при цьому вироблені авторські пропозиції, рекомендації, підходи та дискусійні положення свідчать про розуміння здобувачем врахування не лише юрисдикційних, але і організаційних-правових напрямів реалізації адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

Важливість обраної теми дослідження зумовлена необхідністю визначення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у визначеній сфері, встановлення напрямів подолання існуючих проблем застосування адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України. Вищезазначене свідчить про потребу глибокого і всебічного наукового дослідження адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України.

З огляду на зазначене, актуальність теми та потреба в її комплексному дослідженні, необхідність наукового пошуку, спрямованого на те, щоб на підставі аналізу чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних з'ясувати зміст та генезу становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. Висновки дослідження є обґрунтованими та не викликають сумнівів, що й обумовило вибір теми, визначило мету та завдання дисертаційного дослідження Лебеденка О. М.

Дисертаційне дослідження корелюється з низкою загальнонаціональних стратегічних концепцій та актів, зокрема із Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, Концепцією розвитку електронної

демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 рр. та плану заходів щодо її реалізації; Концепцією забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері; Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади; Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 р.; Стратегією реформування системи надання соціальних послуг, а також наступних указів Президента України: «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 р. № 810/98; «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. № 5/2015; «Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр.» від 20 травня 2015 р. № 276/2015; «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. «Про Стратегію національної безпеки України» від 26 травня 2015 р. № 287/2015; «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» від 25 серпня 2015 р. № 501/2015; «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України» від 15 березня 2016 р. № 96/2016 та ін.

Належний ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується якісним використанням низки загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, достатнім рівнем узагальнення теоретичних висновків і поглядів, викладених у вітчизняній та зарубіжній літературі, правових концепціях, ретельним опрацюванням відповідних джерел адміністративного права та процесу, належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням відповідно до встановлених вимог.

Аналіз положень дисертації засвідчує, що на всіх етапах дослідження використовувалися різні сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Використання сукупності методів наукового пізнання дало змогу забезпечити концептуальну єдність дисертаційної роботи. Методологічною основою дослідження стали загальні та спеціально-правові методи наукового

пізнання. Застосування діалектичного методу дало можливість встановити генезу адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, визначити їх механізм, функції та принципи (розділ 1). За допомогою історично-правового методу досліджено специфіку нормативно-правового регулювання адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України та напрями його вдосконалення (підрозділи 1.2, 2.5). Формально-юридичний метод використано для аналізу окремих правових норм, що визначають використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України (розділ 2). За допомогою порівняльно-правового методу проаналізовано особливості зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України, виокремлено перспективні для України напрями їх використання (підрозділ 2.5).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, законодавчі акти України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані Державної служби статистики України за період 2020–2024 рр., відомості Єдиного реєстру судових рішень України та офіційних вебсайтів суб'єктів публічної адміністрації, правова публіцистика.

Мету дослідження автор вбачає в тому, щоб на підставі аналізу чинного законодавства України та зарубіжних країн, а також вітчизняних, міжнародних наукових джерел і статистичних даних з'ясувати зміст та генезу становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України,

сформулювати авторські пропозиції із підвищення ефективності їх реалізації. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій і висновків.

Дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань, самостійністю і цілісністю проведеного дослідження, що дозволило досягти поставленої мети, виконати дослідницькі задачі і повністю розкрити тему дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням змісту та генези становлення адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України та перспектив їх розвитку, що враховує особливості сучасного стану наукового дослідження цієї сфери та практики інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації. У результаті проведеної роботи сформульовано нові наукові положення і висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

– обґрунтовано, що до принципів використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби доцільно віднести: принцип орієнтації на громадянина; принцип впровадження цифрових компетентностей і цифрової грамотності; принцип простоти, практичності у використанні та безпеки; принцип ефективності; принцип залученості та дотичності (демократичної участі); принцип єдності; принцип креативності; принцип недискримінації, інклюзії та доступності; принцип поваги до прав людини та прав дитини в цифровому просторі; принцип відкритості та прозорості; принцип конфіденційності та захисту даних; принцип кібербезпеки; принцип контролю користувачів;

– доведено, що під механізмом адміністративно-правових засад використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері

публічної служби України доцільно розуміти систему адміністративно-правових методів, прийомів, засобів і способів, які використовуються у сфері публічної служби в межах своїх повноважень з метою створення необхідних умов для використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України;

– обґрунтовано, що задля оптимізації здійснення адміністративних процедур із виконання екологічної функції держави та їх відповідного інформаційного забезпечення є запровадження до такої системи правовідносин дії принципу екстериторіальності та принципу випадковості, що дозволяє спростити доступ до таких адміністративних послуг, як внесення відомостей до Державного земельного кадастру, змін до таких відомостей, отримання документації із землеустрою, документації з оцінки земель та інших документів;

– на основі розуміння гуманітарної концепції цифрової культури та освіти концепції цифровізації суспільства, де значну роль відіграє збереження людської ідентичності, обґрунтовано необхідність розробки та прийняття Закону України «Про цифрову культуру та освіту»;

удосконалено:

– підходи до розуміння форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, якою є технологія «цифрового» робочого місця, яка покликана урізноманітнити роботу фахівців і заощадити їх час, витрачений на процеси, які можна автоматизувати, зокрема така комунікація та взаємодія з громадянами дає додаткові можливості для звернення громадян;

– аргументацію доцільності в Україні діяльності із запровадження гуманітарної концепції цифрової культури, де використання інформаційних технологій організації процесів здобуття освіти, формування духовної культури відбувається у поєднанні зі збереженням людської ідентичності, що визначає допустимість та необхідність мінімізації тестів у здійсненні оцінювання особи і пошуку альтернативних методів оцінки;

– підходи до розуміння функціонування системи правоохоронних органів, де базисом має бути детальна регламентація специфіки їх інформаційної взаємодії;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння форм здійснення інформаційного забезпечення публічної служби у сфері реалізації соціально-економічної функції держави, що реалізується через: отримання відомостей владним суб'єктом із власних інформаційних ресурсів органу публічної адміністрації; взаємодію із власником інформації чи держателем бази даних – іншого органу публічної адміністрації; інформаційної взаємодії із платником податків; шляхом узагальнення інформації, якою володіє владний суб'єкт; міжнародного співробітництва; шляхом взаємодії із громадськістю, медіа;

– розуміння підходів до визначення форм використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби, а саме: основною формою визнано «цифрове громадянство», до елементів якого віднесено цифровий доступ, цифрові права та обов'язки, цифрові навички, цифрову комунікацію.

Наукове та практичне значення роботи. Виконана наукова робота сприяє розв'язанню низки теоретичних і практичних питань, що мають важливе значення для розвитку адміністративного права та процесу.

Дисертаційне дослідження має як науково-теоретичний, так і прикладний інтерес. Одержані результати можуть бути використані у:

– *науково-дослідній діяльності* як основа для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики;

– *правотворчій діяльності* для вдосконалення нормативно-правової бази для створення концепції інформаційного забезпечення органів публічної адміністрації в Україні;

– *правозастосовній діяльності* для вдосконалення інформаційної діяльності органів публічної адміністрації в Україні;

– навчальному процесі у викладанні студентам вищих навчальних закладів дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративно-процесуальне право», «Інформаційне право», під час підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Визнаючи загалом високий науково-теоретичний рівень роботи Лебеденка О. М., її важливе практичне значення, слід зазначити, що як і будь-яке дослідження складної наукової проблеми дана дисертація містить і спірні, або не зовсім обґрунтовані положення, які є підставою для висловлення певних зауважень, підґрунтям наукової дискусії, зокрема:

1. У межах проведеного дослідження варто було б дослідити вплив зарубіжного досвіду впровадження новітніх технологій та використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби.

2. У межах другого розділу автором визначено доцільність розширення кола повноважень Міністерства цифрової трансформації України, що окрім забезпечення ефективності впровадження інформаційних технологій, що полягає у встановленні відповідності стандартів та технічних протоколів обігу інформації, формування баз даних, доступності інформаційного контенту владних суб'єктів, що є базисом для розвитку адміністративно-сервісної держави та побудови інформаційного суспільства, має сприяти формуванню інформаційних компетентностей і культури населення та посадових осіб органів публічної служби. Проте автором не обґрунтовуються пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства щодо цього.

3. Роботу б збагатило та посилило її репрезентативність проведення анкетування (опитування) практичних працівників – публічних службовців різних рівнів – щодо проблем практичної реалізації досліджуваної проблематики.

Висловлені зауваження характеризують складність досліджених проблем, багато в чому мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи Лебеденка О.М., а здійснений автором творчий пошук заслуговує на підтримку.

Розглядувана дисертація містить раніше не досліджувані наукові положення та отримані особисто автором нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності має важливе науково-прикладне значення.

Автореферат дисертації ідентичний її змісту і повністю відображає основні положення та результати дослідження. Дисертацію й автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертація на тему **«Адміністративно-правові засади використання інформаційних технологій та інформаційних ресурсів у сфері публічної служби України»** є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для науки адміністративного та фінансового права, тобто відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – **Лебеденко Олександр Михайлович** – заслуговує на підставі прилюдного захисту на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор філософії в галузі права,
доцент кафедри адміністративного,
фінансового та банківського права НИП
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Чернишова В. Ю.